

แนวทางการสร้างความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
Guidelines for Creating Cooperation in Disaster Prevention and Relief
in the Area of Kok Raet Subdistrict Administrative Organization
Kong Krailat District Sukhothai Province

พัชรพล เปลี่ยนดี¹,
โชติ บดีรัฐ² และ ยวดี พ่วงรอด³
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม^{1,2,3}
Patcharapon Pliandee¹,
Chot Bodeerat² and Yuvadee Phongrod³
Pibulsongkram Rajabhat University^{1,2,3}
Corresponding Author, Email: patcharapon3453@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต และ 3) เสนอแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีเชิงผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน จำนวน 308 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test การทดสอบค่า F-test และ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย

* ได้รับบทความ: 5 มีนาคม 2568; แก้ไขบทความ: 21 กันยายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 27 กันยายน 2568

ต่อเนื่อง และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต พบว่า สามารถสรุปเป็นโมเดล คือ Patcharapon Model” ซึ่งเป็นโมเดลกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการดังนี้ 1) การรับรู้ 2) วิสัยทัศน์ 3) ปฏิสัมพันธ์กัน 4) การมีส่วนร่วม 5) และ 6) ผลประโยชน์

คำสำคัญ: แนวทาง; การสร้างความร่วมมือ; การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

Abstract

This independent study aimed to 1) study the level of disaster prevention and mitigation in Kok Rat Subdistrict Administrative Organization, 2) compare personal factors affecting disaster prevention and mitigation in Kok Rat Subdistrict Administrative Organization, and 3) propose guidelines for establishing a cooperation network for disaster prevention and mitigation in Kok Rat Subdistrict Administrative Organization. The research was conducted according to the mixed methodology of quantitative research and qualitative research. The population and sample consisted of 308 people and 7 key informants. The research tools were questionnaires and interview forms. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and descriptive data analysis.

The research results found that.

1) The overall of disaster prevention and mitigation in Kok Rat Subdistrict Administrative Organization was at a high level.

2) The comparison of personal factors and opinions on disaster prevention and mitigation in Kokrat Subdistrict Administrative Organization, found that people with different genders, ages, education, occupations, average monthly incomes, and length of stay in the area had no different opinions on disaster prevention and mitigation. Therefore, the hypothesis was rejected

3) The guidelines for establishing a network of cooperation in disaster prevention and mitigation in Kokrat Subdistrict Administrative Organization, could be summarized as a model, namely the Patcharapon Model, which was a model of the process of establishing a network of cooperation in disaster prevention and mitigation, consisting of the following processes: 1) Perception, 2) Vision, 3) Interaction, 4) Participation, 5) Interdependent and 6) Benefits.

Keywords: Guidelines; Cooperation; Disaster Prevention and Relief

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับสาธารณภัยที่ทวีความรุนแรงและความถี่มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภาวะโลกร้อน ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น ภัยแล้ง พายุหมุน การกัดเซาะชายฝั่ง มหาอุทกภัย ดินโคลนถล่ม น้ำป่าไหลหลาก โรคระบาด ไปจนถึงสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน เช่น แผ่นดินไหว สึนามิ และไฟฟ้า เหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ซึ่งมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดสาธารณภัยที่มีแนวโน้มถี่และรุนแรงมากขึ้น (คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, 2564)

สถานการณ์สาธารณภัยของประเทศไทยยังคงมีแนวโน้มเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและซับซ้อนมากขึ้น จากความแปรปรวนของภูมิอากาศ การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และการขยายตัวของชุมชนเมือง ทำให้ประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความเสียหายทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และสภาพจิตใจของประชาชนทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งจากภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง ภัยหนาว และจากมนุษย์ เช่น อัคคีภัย อุบัติภัย และการรั่วไหลของสารเคมีอันตราย (ณัฐวัฒน์ จันทศรีธาดา, 2564) ปัญหาดังกล่าวยังสะท้อนถึงข้อจำกัดในการจัดการสาธารณภัยของประเทศ ทั้งด้านโครงสร้างองค์กร กลไก การบูรณาการ และการบริหารจัดการแบบขาดเอกภาพระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2559)

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการสาธารณภัย จึงได้จัดทำ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564–2570 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการบริหารจัดการสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการลดความเสี่ยง การเตรียมความพร้อม การตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉิน และการฟื้นฟูหลังภัยให้ดีกว่าเดิม (คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, 2564) โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศเอื้อต่อการเกิดสาธารณภัยหลายรูปแบบ

ในบริบทของ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้อำนวยการท้องถิ่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ของตน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการเตรียมความพร้อม การจัดการขณะเกิดเหตุ และการฟื้นฟูหลังเกิดภัย

องค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัยหลายประเภท เช่น อุทกภัยและวาตภัย จึงได้จัดทำ แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2564-2570 ให้สอดคล้องกับแผนระดับชาติและระดับจังหวัด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนและลดความสูญเสียจากสาธารณภัย โดยมีการดำเนินโครงการต่าง ๆ เช่น การฝึกซ้อมแผนระงับอัคคีภัย การชุดเสริมคันแม่น้ำยม การจัดซื้อวัสดุป้องกันอุทกภัย และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างต่อเนื่อง (องค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต, 2567)

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการสาธารณภัยให้เกิดประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัย “ความร่วมมือของทุกภาคส่วน” ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการบูรณาการทรัพยากรและศักยภาพร่วมกันในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในหน่วยงาน จึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย” เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาระบบการจัดการสาธารณภัยของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรตอำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยจำนวน 5,015 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยจำนวน 308 คน จากการแทนค่าในสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นแบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไปไม่มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

2.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย แนวทางการสร้างความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย 2 ประเด็นคำถาม ดังนี้ 1) ท่านคิดว่า สภาพการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยเป็นอย่างไร 2) ท่านคิดว่าแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล กกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ควรเป็นอย่างไร

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสร้างความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จากหนังสือ ตำรา การศึกษาอิสระ การค้นคว้าอิสระ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ ทั้งในรูปแบบรูปเล่ม และเว็บไซต์ หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบแนวคิด สร้างเครื่องมือจากกรอบแนวคิดแล้วนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ หลังจากนั้นนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยการวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งเครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แล้วนำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกัน จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ 0.790 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเพื่อขอความร่วมมือให้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 308 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 308 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนและสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

4.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ และดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

4.3 นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ วิเคราะห์โดยนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) คือ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า t-test (Two-Independent Sample Test) และสถิติทดสอบค่า F-test (One-Way ANOVA)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

โดยวิธีการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) เพื่อที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดการระบบข้อมูลซึ่งอาศัยหลักเกณฑ์โดยการจำแนกหรือการจัดกลุ่มข้อมูลและเขียนบรรยายแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ระดับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ลำดับ	การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	การปฏิบัติก่อนเกิดภัย	3.83	0.76	มาก
2.	การปฏิบัติขณะเกิดภัย	3.92	0.75	มาก
3.	การปฏิบัติหลังเกิดภัย	3.84	0.76	มาก
ภาพรวม		3.87	0.68	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติขณะเกิดภัย ($\bar{x} = 3.92$) รองลงมา คือ การปฏิบัติหลังเกิดภัย ($\bar{x} = 3.84$) และการปฏิบัติก่อนเกิดภัย ($\bar{x} = 3.83$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย	0.575	-	0.521	-	✓
อายุ	การป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย	-	0.449	0.718	-	✓
การศึกษา	การป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย	-	1.155	0.332	-	✓
อาชีพ	การป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย	-	0.096	0.962	-	✓
รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	การป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย	-	0.412	0.744	-	✓
ระยะเวลาที่ อาศัยอยู่ในพื้นที่	การป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย	-	1.534	0.206	-	

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ 2 ประเด็นหลัก คือ 1) สภาพการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย และ 2) แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยสรุปประเด็นข้อมูล ดังนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นกระบวนการในการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยน ข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็น อิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของการเคารพสิทธิเสรีภาพ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นเครือข่ายของชุมชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันอาจจะเกิดขึ้นได้ภายในชุมชน ผ่านกระบวนการดังนี้ 1) การรับรู้ 2) วิสัยทัศน์ 3) ปฏิสัมพันธ์กัน 4) การมีส่วนร่วม 5) การเกื้อหนุนพึ่งพากัน และ 6) ผลประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติขณะเกิดภัย รองลงมา คือ การปฏิบัติหลังเกิดภัย และการปฏิบัติก่อนเกิดภัย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้กำหนดหลักการจัดการภัยพิบัติสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระยะเวลาสำคัญ ได้แก่ ระยะเวลาก่อนเกิดภัย ระยะเวลาช่วงเกิดภัย และระยะหลังเกิดภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2559) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชาญ อธิธิฤกษ์มั่งคณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่รอบหนองหารอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่รอบหนองหาร อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพการจัดการสาธารณภัยของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่รอบหนองหาร อำเภอเมืองสกลนครจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (วิชาญ อธิติฤกษ์มงคล, 2564) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสมภพ ศรีสัมพันธ์ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีผลการวิจัยพบว่า 1) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ ประหยัดทรัพยากรและเสร็จทันตามกำหนดเวลา (สมภพ ศรีสัมพันธ์ และคณะ, 2566)

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสาธารณภัยเป็นภัยหรือผลกระทบและความเสียหายจากสภาวะการณ์ต่าง ๆ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย เป็นต้น ที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมมีทั้งที่สามารถประเมินเป็นมูลค่าได้และที่ไม่สามารถประเมินเป็นมูลค่าได้ ดังนั้นระบบการป้องกัน แก้ไข และจัดการปัญหาอุทกภัยอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นที่ยอมรับและได้รับความร่วมมือจากประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอีกอาจจะเกิดขึ้นในพื้นที่ได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวิชญ์ มีศิริพันธุ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัยจังหวัดสุโขทัย พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ศุภวิชญ์ มีศิริพันธุ์, 2565)

3. แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นกระบวนการในการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยน ข่าวสาร ร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของการเคารพสิทธิเสรีภาพ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซิงกันและกัน เพื่อเป็นเครือข่ายของชุมชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันอาจจะเกิดขึ้นได้ภายในชุมชน ผ่านกระบวนการ ดังนี้

1) การรับรู้ 2) วิสัยทัศน์ 3) ปฏิสัมพันธ์กัน 4) การมีส่วนร่วม 5) การเกื้อหนุนพึ่งพากัน และ 6) ผลประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรังสรรค์ ชินภักดี และ สมคิด สุขเอิบ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในบริบทสังคมวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในบริบทสังคมวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการร่วมมือกัน ดังนี้ 1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือของทั้งภาครัฐและเอกชน คือ มีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันและต้องไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน 2) ต้องมีความยั่งยืนของเครือข่าย มีการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งกิจกรรมดังกล่าวกลายเป็นแบบแผนให้ชัดเจนของการกระทำที่สมาชิกของเครือข่ายยอมรับโดยทั่วกัน 3) การรักษาสัมพันธภาพที่ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืนต่อไป และ 4) การกำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ จำเป็นต้องกำหนดกลไกบางประการจะช่วยจูงใจให้สมาชิกเกิดความสนใจอยากเข้ามีส่วนร่วมเกิดการร่วมมือที่ดีอันจะเป็นแนวทางสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคม (รังสรรค์ ชินภักดี และ สมคิด สุขเอิบ, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดโซ แซ่น้ำแก้ว และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาแกนนำในการแก้ไขปัญหาตภัยและอุทกภัยของอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาแกนนำในการแก้ไขปัญหาตภัยและอุทกภัยของอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การสร้างแกนนำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ วิเคราะห์ชุมชน กำหนดทิศทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ศึกษาบริบทและข้อมูลชุมชนมาทำความเข้าใจเพื่อหาทางแก้ไข เชื่อมโยงสู่การหาแนวทางสู่การฟื้นฟูพื้นที่ พัฒนาภาคการเกษตรและแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งบ่งชี้ถึงผลลัพธ์ได้ในลักษณะ “การสร้างผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ร่วมกันสู่ชุมชนนักปฏิบัติ” เพื่อฟื้นฟูพัฒนา และต่อยอดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (เดโซ แซ่น้ำแก้ว, พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์, จิตติมา ดำรงวัฒนะ และ บุญยิ่ง ประทุม, 2564)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสาธารณภัยโดยการร่วมกันกำหนดทิศทางการดำเนินงานแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมขององค์การและร่วมกันพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ขององค์กรในการจัดการสาธารณภัย

1.2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสาธารณภัยโดยมีการสนับสนุนการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานมีการจัดทำแผนปฏิบัติ

การและเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่ครอบคลุมทุกประเภทภัย

1.3) องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนให้บุคลากรของท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดการสาธารณภัย เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

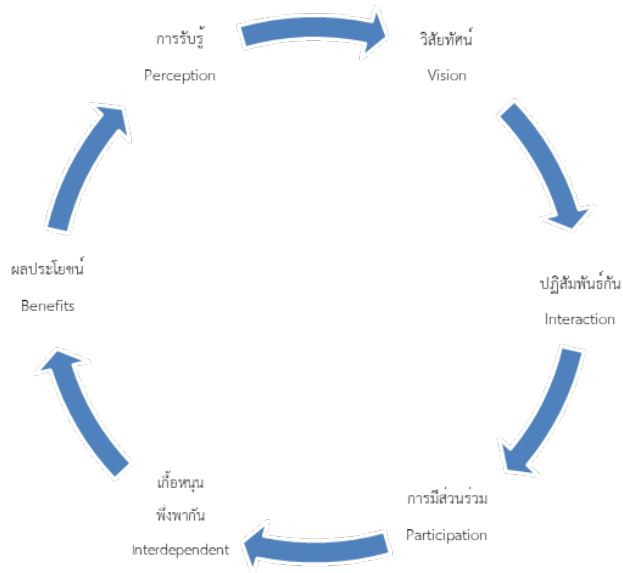
2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรศึกษาสภาพปัญหาด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

2.2) ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษางานวิจัยในเรื่อง “แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย” สามารถสรุปเป็นโมเดลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ คือ Patcharapon Model” สามารถอธิบายได้ว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการดังนี้ 1) การรับรู้ (Perception) การสร้างการรับรู้และความรู้สึกนึกคิดถึงเหตุผลในการเข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่ายในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาหรือลดความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในชุมชน 2) วิสัยทัศน์ (Vision) การสร้างทัศนคติร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายให้สามารถมองเห็นภาพและมีความต้องการที่จะมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน 3) ปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกในเครือข่ายทำให้เกิดการเชื่อมโยงมีการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย 4) การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง 5) การเกี่ยวพันพึ่งพากัน (Interdependent) การช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง และ 6) ผลประโยชน์ (Benefits) ผลจากการดำเนินการร่วมกันซึ่งจะเป็นผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในชุมชน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 “Patcharapon Model”

เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2559). การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย. กรุงเทพฯ: เวิร์คพรีนติ้ง.
- คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. (2564). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564–2570. กรุงเทพมหานคร: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.
- ณัฐวัฒน์ จันทรศรีธาดา. (2564). การบริหารจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉินวิกฤติอุทกภัยภาคใต้และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2560: ศึกษากรณี อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เดโช แขน้ำแก้ว, พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, และ บุญยิ่ง ประทุม. (2564). แนวทางการพัฒนาแกนนำในการแก้ไขปัญหาภัยและอุทกภัยของอำเภอฟิปปู จังหวัดนครศรีธรรมราช. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(3), 30–41.
- รังสรรค์ ชินักดี, และ สมคิด สุขเอิบ. (2564). แนวทางการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในบริบทสังคมวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(9), 80–91.

- วิชาญ อธิฤกษ์มงคล. (2564). การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่รอบหนองหาร อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศุภวิชญ์ มีศิริพันธ์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สมภพ ศรีสัมพันธ์, และคณะ. (2566). ประสิทธิภาพการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 9(1), 144–158.
- องค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต. (2567). แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต พ.ศ. 2564–2570. สุโขทัย: องค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต.
- องค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2564–2570. สุโขทัย: องค์การบริหารส่วนตำบลกกแรต.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.